

припремни предшколски програм

СТРУКТУРА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

I Портрет установе

1. Локално окружење установе
2. Организациона структура установе
3. Култура установе

II Предшколска установа као место реалног програма васпитно-образовног рада

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења
2. Физичко окружење као димензија програма

III Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

1. Партнерство са породицом
2. Повезаност са локалном заједницом
3. Рад са децом и породицама из осетљивих група
4. Транзиција и континуитет

IV Предшколска установа као место рефлексивне праксе

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање
2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Уводне напомене

Предшколски програм сачињен је на основу Закона о основама система образовања и васпитања, Закона о предшколском васпитању и образовању и Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања. Заснован је на анализи програмских активности у протеклом периоду, процени ефеката мера за унапређивање квалитета рада, сагледавању потреба породица и деце, специфичностима школе и потенцијалима локалне заједнице. Заснован на основама предшколског васпитања и образовања, документ представља полазиште за флексибилно прилагођавање и конкретизовање концепције у складу са контекстом групе и вртића. Његова функција је пружање основе за развијање квалитетног реалног програма, усклађеног са специфичностима установе и локалне средине, чији ће главни циљ бити остваривање добробити деце.

I ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

1. Локално окружење и историјат школства у Гњилану

На основу писаних извора из књиге „Српска основна школа у Гњилану“ аутора Милорада Миње Филића дошли смо до података да је основна школа у Гњилану почела са радом око 1830. године. Школа је по предметима и методама образовања до осамдесетих огодина 19 века била старовремска или манастирска школа. Од 1890. године у Гњилане долази први школовани учитељи.

Осим црквено – школске општине, у Гњилану од 1896. године постојао је школски одбор и школски фонд, који је бринуо о школским потребама. У 19 веку, посебно од 1890. до 1912. године, живот у Гњилану и околини био је тежак због сталних зулума Турака над виђенијим Србима посебно свештеницима и учитељима. Но, и поред тога Гњиланци граде нову школску зграду 1893. године уз помоћ Министарства иностраних дела Србије. Основа се читаоница, Просветни клуб и Удружење учитеља, а долази и до оснивања српских школа у околини Гњилана. У периоду сталне ратне ситуације од 1912. до 1915. године у гњиланском срезу се оснивају нове школе.

Многи свршени ученици гњиланске основне школе настављали су школовање у грађанској школи у свом месту, учили занате или се опредељивали за бављење трговином.

Период Првог и Другог светског рата за српски народ био је „време смрти“ или „време безумља“. Стање у Гњилану по доласку Бугара се памти као време ужаса, убијени су свештеници и учитељи. Желећи да униште српски национални идентитет Бугари доводе своје свештенике и учитеље. Међутим, и поред злодела и злостављања, наш народ је чувао своју веру и дух српства, а деца нису похађала бугарску школу. После ослобађања од окупатора школска зграда је затечена у лошем стању – руинирана, намештај оштећен и делимично уништен, а библиотека и архива спаљене.

У периоду после рата школа је имала назив Нижа државна српска гимназија, а краћи период остоји као Државна гимназија. Од 1956/57. године школа добија назив Прва осмогодишња а брзо затим добија име: основна школа „Вук Караџић“, како се и данас зове.

У то време отвара се издвојено одељење у Шилову, а касније и у Билинцу и Горњем Ливочу.

Тренутно школски простор чине четири школске зграде и то у Шилову, Кметовцу, Гњилану код Цркве и Гњилану у ул. Иво Лола Рибар; спортски терен у Шилову и Кметовцу.

Седиште школе је до 1999. године било у Гњилану, а након ратних дешавања измештено је у Шилову.

Матична школска зграда у Шилову је изграђена 2001. године из средства Министарства просвете Републике Србије. У школи постоје 13 учионица, наставничка канцеларија, канцеларија директора, канцеларија педагога и психолога, кабинет за информатику, библиотека, канцеларија за администрацију и пратеће просторије. У оквиру школе налази се отворени спортски терен и уређена зелена површина. Објекат користе и ученици Гимназије који имају свој кабинет информатике и своју библиотеку, и Медицинске школе, па се настава одвија у две смене.

Зграда издвојеног одељења у Кметовцу изграђена је 2003. године из средстава Координационог центра за Косово и Метохију. У школи има пет учионица, наставничка канцеларија и пратеће просторије. Школски терен је адекватно уређен и постоји мали спортски терен испред школе.

Зграда издвојеног одељења у Гњилану код Цркве изграђена је 1893. године. Пре рата 1999. године објекат је имао друге намене, али је 2000. године адаптиран и прилагођен потребама образовно – васпитног процеса. Школа има 6 учионица, наставничку канцеларију и пратеће просторије. У дворишту школе смештена је амбуланта и приватна кућа. Нема спортских терена па се настава физичког васпитања изводи у дворишту код Цркве.

У издвојеном одељењу у Гњилану у улици Иво Лола Рибар приватна кућа је адаптирана за потребе школе. У објекту постоје пет учионица, наставничка канцеларија и пратеће просторије. Двориште је мале површине. Наставу у овој школи похађају ученици ромске националности у две смене.

Такође, у Горњем Ливочу, приватна кућа је адаптирана за школске потребе. Има две учионице и школско двориште.

2. Организациона структура установе

За потребе остваривања Припремног предшколског програма прилагођена су четири објекта који се налазе у Шилову, Кметовцу, Гњилану и Горњем Ливочу. Само зграда у Шилову није у саставу зграде где се реализује основно образовање и васпитање. Седиште школе налази се у Шилову, а школа има и издвојена одељења у Гњилану, Кметовцу и Горњем Ливочу. Настава у Шилову почиње у 13.00 часова, у Кметовцу, Гњилану и Горњем Ливочу у 8.00 часова, док се настава у Гњилану у улици Иво Лоле Рибар одвија у две смене, прва од 8.00 часова, а друга од 13.00.

Време за остваривање Припремног предшколског програма у току дана је 4 сата, и ППП је обавезан у години пред полазак у школу, остварује се сваког радног дана и бесплатан је за децу тог узраста.

Установа располаже просторним капацитетима за смештај 6 васпитних група. Међутим, када се у обзир узму законски критеријуми за одређивање броја деце у васпитним групама, укљученост деце са сметњама, број деце коју Установа може да прими реално је мањи због специфичности актуелне ситуације на Косову и Метохији.

Р · б р ·	Место реализације	Број обје кта	Капацитети			Временска организација
			број рад. соба	број група	број деце	
1.	Шилово	1	2	2	18	13.00 – 17.00
2	Кметовце	1	1	1	1	08.00 – 12.00
3.	Горњи Ливоч	1	1	1	1	08.00 – 12.00
4.	ИЛР	1	1	2	12	08.00 – 12.00 и 13.00 – 17.00
Укупно		4	5	6	22	/

Кадар – структура и број:

Остваривање припремног предшколског програма реализоваће се у ОШ „Вук Караџић“ Шилову која је највећа школа у Косовском Поморављу. Школа има директора, помоћника директора, секретара, два стручна сарадника: психолога и педагога, библиотекара, економисту и референта за финансијско-рачуноводствене послове. Основно образовање и васпитање остварују наставници и учитељи. Припремни предшколски програм оствариваће квалификовани и стручно оспособљени васпитачи: 6 васпитачица са VI степеном стручне спреме и две васпитачице са VII степеном, односно специјалисте струковни васпитачи.

РБ	Профил	Број постојећих радника	Норматив
1.	Директор	1	1
2.	Помоћник директора	1	1
3.	Секретар	1	1
4.	Педагог	1	1
5.	Психолог	1	1
6.	Финансијско – административни радници	2	2
7.	Библиотекар	1	1
8.	Васпитачи	8	8

Језик на коме се остварује васпитно-образовни рад са децом је **српски језик**.

3. Култура установе

Култура установе у којој се деца васпитавају и образују је дефинисана вредностима и циљевима програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета. У Основној школи "Вук Караџић", заједно са породицама, стварамо сигурно, пријатно и инспиративно окружење за децу у којем подстичемо њихову самосталност, поверење у себе, радозналост, жељу за учењем, креативност и слободу изражавања. Наш програм се темељи на интегрисаном учењу и игри, узимајући у обзир интересе и иницијативу деце. Подстичемо културу узајамног поштовања, тимски рад и дељење вођства. Негујемо континуирани професионални развој, аутономију, креативност и професионалност, те активно заговарамо интересе деце и породица. Такође, негујемо осећај припадности локалној заједници, толеранцију и поштовање различитости.

Мото: "ОШ Вук Караџић је место где се деца и одрасли уче животу и љубави, где учимо и играмо, истражујемо и креирамо, уз међусобно уважавање и подршку, а наше пријатно и подстицајно окружење је рефлексција те наше заједничке жеље за учењем и растом."

II ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОГ РАДА

1. Програм васпитно-образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

ОШ "Вук Караџић" Шилову у остваривању Припремног предшколског програма се континуирано развија у правцу демократске, инклузивне и рефлексивне праксе, градећи реални програм у конкретном контексту, заједничким учешћем деце и одраслих.

Усмерени смо да подржимо добробит деце, породице и аутономију, креативност и професионалност практичара. Програм се гради кроз заједничко учешће свих учесника - деце породице и васпитача, у конкретном контексту заједнице којој сви припадамо, полазећи од концепције Основа програма. Програм није унапред прописан, већ је израњајући, јер се односи на конкретну децу, њихове породице и развија се уважавајући специфичности животног окружења породица и вртића.

Циљ предшколског васпитања и образовања у односу на дете је подршка добробити детета кроз односе и делање. Наша школа је, вођена овим општим циљем, поставила развојне циљеве који су усмерени на стварање подстицајног окружења за развој и учење деце, грађење квалитетних односа међу децом, одраслима и са локалном заједницом, развијање програма који ће бити заснован на реалним животним искуствима деце и усмерен на ситуације које су за њих смислене, оснаживање рефлексивности и тимског рада практичара и повезивање у истраживачку заједницу која гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Смернице за креирање квалитетног реалног програма налазимо у принципима који су дати у „Годинама узлета“: принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства.

Принципи развијања реалног програма подржавају грађење и неговање односа уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Заједништво је организовано око смислених ситуација (интегрисаног) учења које израћају из искуства, питања, догађаја, збивања у групи и заједници. Сваки члан заједнице је уважен у својој аутентичности. Негује се индивидуализовани приступ сваком детету, уз подршку деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих група. У развијању програма фокус је на уважавању перспективе деце и породице и повезивању са локалном заједницом.

Планирање и документовање

Планирање васпитно-образовног процеса настаје и развија се у заједништву деце, родитеља и васпитача. Програм који настаје је смислено повезан са контекстом и истраживањима релевантим деци и одраслима у заједници.

Планирање је тематско или пројектно, засновано на интегрисаном приступу учењу, у коме постоји јединство доживљаја, мисли и делања. Процес планирања је стваралачки (није унапред дат) и одражава реалност живота групе, смислен је заједници и доноси измене у простору и креираним ресурсима. Идеја за тему/пројекат може да проистекне из заједничких искустава која деле деца и одрасли, из дечје игре, из проблематике која заокупља децу, из уочених потреба и запитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу или окружењу. У процес планирања укључени су и родитељи, а васпитач планира места у локалној заједници у којима деца могу да проширују искуства везана за тему или пројекат.

Циљ у планирању није долажење до брзог решења, или овладавање специфичним знањима, већ осмишљавање подршке процесу учења засноване на принципима развијања реалног програма.

Документовање омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Видљивост процеса учења је пре свега потребна деци како би могли да посматрају свој напредак у учењу, да договарају и праве претпоставке о будућем смеру истраживања. Сврха документовања је и континуирано грађење квалитета програма кроз критичко преиспитивање и рефлексивни приступ.

2. Физичко окружење као димензија програма

Наши простори су различити по величини и капацитету, зграда у улици Иво Лоле Рибар у Гњилану се налази у граду, а друге су у селским срединама. Сви вртићи имају већа дворишта сем школе у Гњилану. Оно што је заједничко за све просторе јесте да су безбедни и предвидиви, отворени и доступни. У оквиру сваке школе, сви простори, унутрашњи и спољашњи су повезани и међусобно интегрисани, једино је у Шилову зграда где се реализује ППП одвојена и поседује своје двориште које користи заједно са вртићем "Косовски Божур" који функционише по систему Косова. Простор одражава концепцију програма и нарочита пажња се посвећује сталном реструктурирању, развијању и обогаћивању простора, у партнерству са породицом и локалном заједницом.

Простор реалног програма није само радна соба. Он обухвата и свакодневно коришћење отвореног простора за игру и учење, заједничке просторе, који пружају могућности за различите начине сусретања и заједничког учешћа деце различитих узраста и других одраслих, као и различита места у локалној заједници као места активног учешћа деце. Простор је променљив и динамичан. Приступачан је деци, подстицајан, инспиративан и омогућава деци да бирају активности и садржаје и начине груписања - могу да раде заједно и сарађују, али и да се осаме и да самостално користе материјале на различите начине. Деца имају могућност да реорганизују простор, уређују га, истражују, креирају, стварају. На тај начин деца граде лични и групни идентитет и добијају прилику да се осете уважено и одговорно, а пре свега имају мноштво прилика да уживају и да се радују.

Простор је организован тако да садржи различите просторне целине. Промене у простору резултат су истраживања иницираних дечјим питањима, игром и пројектима које као мале заједнице развијају. Материјали који се могу наћи у простору су природни, дрвени, пластични, рециклажни и други који омогућавају вишенаменско коришћење и подстичу дечју машту и креативност. Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом (рестлова), у простору се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности. Двориште и сви простори вртића су места за игру и учење и одражавају концепцију Основа програма. Функције свега изложеног у простору су

истраживање, видљивост програма, персонализованост (даје слику идентитета групе и појединаца), и подстицање заједничког учешћа свих актера (деце и одраслих у вртићу и заједници).

Временска организација је флексибилна у односу на структурирање редоследа и трајања различитих ситуација и активности у вртићима. Дневни ритам активности је устаљен, што омогућава предвидљивост и помаже деци да стекну дневне рутине. Свакодневне активности (обедовање, спавање, боравак напољу...) се планирају у дијалогу са породицом и локалном заједницом, а у складу са потребама деце. Уважавају се индивидуалне разлике које подржавају дечју добробит. Промишља се о начинима договарања са децом о правилима везаним за рутине и подстиче самосталност деце у обављању рутина.

IV Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

1. Партнерство са породицом

Сарадња предшколске установе и породице је изузетно важна за успех и напредак деце. Овај партнерство захтева узајамно разумевање и подршку како би се постигла заједничка циљеви: да се деца оснаже за своје будуће животе.

Постоје одређени принципи који су битни за сарадњу са породицом у предшколској установи. Први и најбитнији је комуникација. Комуникација је основа за развој довере и разумевања. Ово значи да је битно да предшколска установа континуирано комуницира са породицом и обележи сваку прилику да укаже на значај њиховог учешћа.

Породице могу учествовати у различитим активностима које помажу развоју довере и подршке. Неке од активности које могу бити урађене су посете школи, учествовање на настави, учествовање у активностима које организују школе, као и учествовање у пројектима и различитим активностима које помажу развоју деце.

Постоје и препреке које породице могу имати за учешће у различитим активностима. Ове препреке могу бити културне, финансијске, или личне препреке. Када се ове препреке идентификују, треба понудити решења која ће им омогућити учешће и подржати их у њиховом учешћу.

Предшколска установа треба да пружи различите облике сарадње и учешћа породица, укључујући учешће у Школском одбору, савету, различитим тимовима и другим активностима.

Сарадња предшколске установе и породице је кључна за успех васпитно-образовног процеса детета. Комуникација између установе и породице треба да буде двосмерна и отворена, што подразумева различите облике комуникације. Ово укључује редовне саставе породица и професионалних радника у установи, писану комуникацију као што су редовна

обавештења, е-пошта, портал за родитеље и друштвене мреже, као и индивидуалне разговоре са породицама.

Породице могу бити укључене у различите програме, активности и услуге подршке које им помажу да јачају своје родитељске компетенције. Неке од ових активности укључују курсеве родитељства, саветовање и подршку за појединачне породице, родитељске групе, пројекте и кампање о повезивању породице са заједницом, као и допунске услуге за децу и породице.

Како би подржала учешће породице у програму васпитно-образовног рада са децом, предшколска установа треба да им пружи информације о програму и начину на који могу да учествују у њему. Ово укључује информације о различитим активностима, пројектима и наставним плановима, како би породице могле да подрже учење своје деце у кућним условима. Уз то, породице треба да буду укључене у одлучивање и вредновање када је у питању програм и активности у установи. Ово може укључивати учешће у Школском одбору, савету, различитим тимовима и другим активностима које установа пружа.

2. Повезаност са локалном заједницом

Заједница директно, а преко породице индиректно, обликује услове и начине одрастања детета. За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење – породица, суседство, родбински систем, вртић и друге установе и институције које оно посећује и у њих се укључује, попут дома здравља, продавнице, отворених простора (парк, игралиште, двориште), играонице, библиотеке, позоришта за децу. Још пре него што овлада ходом и говором, дете је заинтересовано за различите врсте доживљаја и искустава која му пружају нова окружења. Тиме оно развија нова знања, осећање припадништва и заједничког социјалног учешћа, као и властите вредности и идентитет.

Локална заједница чини друштвени и културни контекст у коме дете одраста, као и шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе, институције, организације, различите социјалне групе). За дете је заједница пре свега

његово непосредно окружење - породица, вртић и друге институције и места које посећује (дом здравља, места за изласке и забаву, продавнице, игралишта и сл.).

Захваљујући свом проактивном приступу, ОШ "Вук Караџић" Шилово је видљиви субјект, активан партнер и учесник у дешавањима у окружењу. Деца учешћем у заједници, користећи њене ресурсе и просторе, развијају нова знања, осећање припадништва и заједничког социјалног учешћа, властиту вредност и идентитет. Наша установа тежи повећању видљивости и промовисању значаја квалитетног раног васпитања и образовања у заједници, континуирано развијајући сарадњу, партнерство, и умрежавање са свим актерима који доприносе подршци раног развоја деце. Креирањем подстицајнијих услова за децу и породицу подржавају се добробити, остварују међусобни позитивни утицаји и дугорочно подиже општи квалитет живота у заједници. Тежимо да промовишемо слику о детету као компетентној, активној особи која има право и могућности да активно учествује у обликовању заједнице у којој живи. Установа користи различите ресурсе и просторе у заједници за реализацију активности (отворене просторе, институције образовања, културе и спорта итд.) и учествује у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, фестивали, акције). Промовисање Установе у локалној заједници остварује се и кроз учешће у многобројним акцијама и манифестацијама у граду и кроз повезивање са другим образовним програмима и организацијама које се баве децом и породицом.

Континуирана сарадња видљива је и у партнерствима и сарадњи са другим институцијама: установама културе, установама спорта и рекреације, струковним удружењима, удружењима грађана, организацијама и савезима. Школа остварује партнерство и сарадњу и са привредним, пословним и услужним организацијама, које пружају подршку у реализацији неких активности или акција.

Отвореност Установе огледа се и кроз присуство волонтера и студената (васпитача, психолога, логопеда, дефектолога) који реализују стручну праксу, стичу радно искуство и реализују истраживачке пројекте у вртићима. Сарадња ППП група и деце у ОШ се континуирано одвија кроз посете предшколске деце школама, заједничко учешће на манифестацијама, као и кроз посете учитеља и школске деце вртићима и заједничке састанке стручних сарадника школе, стручног сарадника школе, васпитача и родитеља чија деца полазе у школу.

Установа о свом раду и актуелним дешавањима информисхе родитеље и заједницу путем веб сајта установе, фејсбук групе за родитеље и васпитаче, а комуникација са породицама одвија се и путем других онлајн канала комуникације. Многобројне активности школе пропраћене су и медијски, гостовањем представника школе у телевизијским емисијама и текстовима у локалним штампаним медијима.

3. Рад са децом и породицама из осетљивих група

У складу са развојем инклузивне праксе, програм предшколске установе уважава различитости породица и пружа различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља. Ово се постиже кроз посебне састанке са родитељима, у којима се дискутују њихове потребе, ставови и жеље, као и кроз додатне информативне материјале на језицима које говоре родитељи.

Када су у питању осетљиве групе, као што је ромска деца, програм предвиђа посебне активности које се фокусирају на њихове потребе и различитости. На пример, унапређује се комуникација са родитељима кроз додатне састанке и информисање на језицима које они говоре. Такође, увећава се број васпитача који су специјализовани за рад са децом из осетљивих група, што помаже у стварању пријатнијег и угоднијег окружења за сву децу у установи.

Укључивање појединих породица може бити изазовно, због различитих препрека које оне могу да имају, као што су финансијске тешкоће или језичке баријере. Како би се ове препреке превазилазиле, програм предвиђа додатну подршку родитељима кроз саветовање и упутства о могућностима финансијске помоћи и других услуга које могу да им бу у помоћ. Такође, примењују се различите стратегије као што је посебна подршка у учењу и додатне активности у којима се родитељи могу укључити.

Развој инклузивне праксе је од изузетног значаја у остваривању васпитно-образовног рада који уваћава различитости деце и породица, поштује њихове потребе и осетљивост на дискриминацију. За развој индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада и пружању подршке деци и породицама, важно је

да установа прво изврши анализу потреба и карактеристика сваког детета и породице. Након тога, могу се применити различити методи и технике које ће да одговарају потребама деце и породице, као што су различити начини комуникације, методе образовања и приступа у раду са децом.

Посебна пажња треба да буде посвећена деци и породицама из осетљивих друштвених група. У остваривању овога, могу се применити различите методе и технике, као што су организовање родитељских састанака и радионица, организовање културних догађаја и фестивала, и укључивање детета и породица у пројекте и активности у установи.

Различити нивои и облици пружања додатне подршке деци и породици су важни у остваривању инклузивне праксе. Могуће је пружити додатну подршку у виду индивидуалног рада са дететом, али и у виду групних активности у којима се укључују сва деца. Начини остваривања додатне подршке могу варирати, од пружања помоћи у учењу и савладавању школског градива до помоћи у друштвеном укључивању и решавању проблема у понашању. Остваривање подршке се може обављати кроз редовне састанке са породицом, разговоре са учитељима и стручним службама, као и кроз сарадњу са другим установама у заједници.

Смернице и полазишта за развијање плана подршке детету и породици укључују поступно утврђивање потреба и жеља детета и породице, као и објективну процену њихових могућности. Онда се дефинише акциони план за пружање подршке, који укључује конкретне активности, рокове и одговорне лице за реализацију. План се прати и ревидира по потреби, уз активно учешће детета и породице, како би се осигурао најбољи могући резултат.

4. Транзиција и континуитет

Транзициони периоди представљају временске периоде током којих дете доживљава промену због преласка са једног на други ниво васпитања и образовања. Они обухватају неколико месеци пре преласка на следећи ниво и неколико месеци након преласка и односе се на: прелазак из јаслица у вртић, прелазак из једне групе/вртића у други и полазак у школу.

Програми транзиције се пажљиво разрађују и реализују, уз уважавање перспективе детета и родитеља, подстицање партнерства и уважавање могућности и ресурса вртића, породице и заједнице.

Активности усмерене на успешно прилагођавање, адаптацију и добробит детета, планирају се и реализују у узајамној сарадњи са породицом, уз укључивање других стручњака и установа, уколико постоји потреба. Обезбеђују се повољни услови за прилагођавање детета, креирањем подстицајне средине и осмишљавањем активности, уз активно присуство родитеља током првих дана боравка у групи, поштовање индивидуалног ритма детета и постепено одвајање од родитеља.

Програми адаптације деце на јаслице/вртић доносе се у партнерству са породицом, уз уважавање јединствености детета, његових навика и потреба, и пружање подршке породици и деци. Одржавају се родитељски сатанци, индивидуални разговори са родитељима, предавања све у интересу детета и породице, као и стручних радника.

Циљ оваквог вида подршке родитељима је њихово благовремено упознавање са процесом адаптације, могућим током и факторима који утичу на адаптацију деце и породица и мерама које имају за циљ да овај процес учине лакшим и успешнијим. Смисао заједничког боравка деце и родитеља током првих дана у предшколској групи је у томе да приликом преласка детета у нову средину дете има ослонац у ономе што му је блиско и познато, да нову средину упозна уз подржавајуће присуство особе за коју је везано и коју познаје. То је период у коме се активно прилагођавају и одрасли и деца, јер се кроз узајмне интеракције креира нови контекст у коме се моделују узајмна очекивања, утврђују рутине и успостављају обрасци понашања. Због тога је овај период посебно значајан и важно је да буде добро испланиран, а истовремено врло флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства са породицом.

Једна од важних активности у овом периоду је и грађење идентитета групе, како би дете препознало сличности које га повезују са групом, доживело групу као своју и осетило сигурност, блискост и припадање.

Дете такође уочава различитост и препознаје себе као јединствену и непоновљиву особу, која је вредна сама по себи и значајна као појединац, а истовремено и као члан својих група (породица, вршњачка група у вртићу, итд.) Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и школског система, као претпоставке остваривања континуитета у васпитању и образовању деце. Због тога овај транзициони период представља заједничку одговорност вртића, школског система и породице како би се олакшао прелазак детета у ново окружење. Циљ је обезбеђивање континуитета квалитетног физичког и социјалног контекста за развој и учење кроз холистички приступ детету, уз уважавање индивидуалних карактеристика и права сваког детета. Деца предшколског узраста и њихове породице се, током припремног предшколског програма, упознају са особеностима школског система. У години пред полазак у школу сарадња Установе и основних школа се континуирано одвија. Посете школама, праћење наставе током школског часа и заједничке манифестације предшколаца са децом школског узраста чине саставни део овог транзиционог периода. Такође, родитељи деце припремног предшколског програма имају прилику да на заједничком састанку са васпитачима и стручним сарадником дискутују важне аспекте транзиције, као и да се упознају са изазовима које полазак у школу доноси. Када су у питању деца из осетљивих група, трудимо се да одржимо континуитет и уважавамо сложеност транзиције између школског и предшколског система.

Како унапређење инклузивности образовања има приоритет у ппп групама, настојимо да са породицама, васпитачима и представницима школе заједно планирамо процес преласка из ппп групе у школу. Заједно са породицом детета разматрамо у којој мери би документација која постоји, у виду педагошког профила, мера индивидуализације, или индивидуалног плана подршке, била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи. Заједно са родитељима као партнерима креирамо праксу која се уз њихову сагласност преноси и у школски систем и има позитиван ефекат на учење и развој детета.

IV Предшколска установа као место рефлексивне праксе

1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Кључна подручја стручног усавршавања која су релевантна за развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање укључују: теоријска позадина и докази о значају предшколског образовања и васпитања, развој детета и научно-истраживачки приступ у предшколском образовању, комуникација са децом и родитељима, управљање и организација предшколске установе, рад у међународном окружењу. Принципи и начини развијања заједнице учења укључују: поствљање заједничких циљева, узајамно делење и објављивање знања и искуства, учење на основу праксе, подршка и повратна информација уз дуготрајно јачање мреже веза и односа међу члановима заједнице.

На основу Закона о основама истема образовања и васпитања (“Сл.гласник РС” бр.88/2017, 27/2018, бр.закони и 10/2019) , наставник, васпитач и стручни сарадник, са лиценцом и без лиценце, дужан је да се стално усавршава ради компетенција потребних за рад, у складу са општим принципима, као и за постизање циљева образовања.

Развијање рефлексивне праксе захтева постојање стратегија за остваривање хоризонталног учења и истраживања. Хоризонтално учење се односи на учење између колега, где се знање дели на равноправан начин, а не само од једне особе ка другој. Хоризонтално истраживање подразумева колаборативно истраживање у коме учесници равноправно доприносе и деле знање. Планирање и остваривање хоризонталног учења и истраживања могу се постићи кроз редовне састанке и размену искуства и мишљења у колегијуму, кроз међусобно обучавање и студијске групе, или кроз професионалне размене и стажеве.

Учешће у развојним пројектима на локалном, националном и међународном нивоу је још један начин за развој рефлексивне праксе. Такви пројекти могу обухватати различите теме, као што су квалитет предшколског образовања, учење кроз игру, укључивање деце са посебним потребама, итд. Учешће у таквим пројектима може понудити могућност за сарадњу са другим практичарима и стручњацима, проширити

знање и разумевање на различите теме, и обезбедити приступ новим ресурсима и технологијама. Развој рефлексивне праксе захтева континуирани процес учења и сарадње, а учешће у развојним пројектима може бити одличан начин да се то постигне.

За остваривање промоције предшколског васпитања и образовања у локалној заједници, васпитачи и други стручни сарадници могу да организују различите активности. Тако, на пример, могу да се организују дани отворених врата у предшколској установи, где родитељи и заједница могу да виде како се ради у установи и које су активности и програми на располагању деци. Такође, могу да се организују родитељски састанци, на којима се родитељима презентују активности и програми, као и дају савети о васпитању и образовању деце у предшколском узрасту.

Ангажовање у професионалним удружењима, стручним телима и организацијама је такође важан начин развијања рефлексивне праксе и унапређивања знања и вештина. Чланство у овим организацијама омогућава приступ најновијим теоријским и практичним сазнањима, размени идеја са другим професионалцима, а такође и организовање и учествовање у научним конференцијама и симпозијумима.

Друштвено корисне акције су још један начин промоције предшколског васпитања и образовања и учествовања у заједници. Васпитачи и други стручни сарадници могу да учествују у акцијама које се тичу здравља, безбедности и добробити деце у заједници. Такође, могу да организују акције које промовишу вредности предшколског васпитања и образовања, као што су родитељски састанци, представље дечијих радова и изложбе у заједници, посете деци јавним институцијама као што су библиотеке, музеји и зоолошки вртови, и слично.

Што се тиче заступања интереса деце и породице у заједници, васпитачи и други стручни сарадници могу да се укључе у рад родитељских организација и да покушају да утичу на одлуке и активности које се тичу дечијих права и добробити. Могу да учествују у заједничким акцијама и пројектима са другим институцијама и организацијама у заједници, који имају за циљ унапређење квалитета живота деце и породица.

Учествовање у професионалним удружењима, стручним телима и организацијама је такође битан начин заступања интереса деце и унапређења предшколског васпитања и

образовања. Кроз своје чланство у таквим организацијама, васпитачи и други стручни сарадници могу да се образују и унапреде своје знање и вештине, да разменјују идеје и искуства са колегама из других установа, и да учествују у активностима које се тичу унапређења предшколског васпитања и образовања.

Када је у питању промовисање професије васпитача, стручног сарадника и сарадника, васпитачи и други стручни сарадници могу да учествују у наставним активностима у којима се деца упознају са различитим професијама и професионалцима.

2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Праћење кроз документовање је од изузетне важности у остваривању припремног предшколског програма. Овај процес обухвата праћење учења и развоја деце, као и праћење развоја самог програма. Кроз документовање се ствара видљивост програма и учења и развоја деце. Вредновање је саставни део праћења програма.

Нагласак је на разумевању дететовог развоја и учења, а не на процењивању његових могућности и постигнућа. Пратећи дете, циљ је да се пружи стална подршка његовој добробити. Функција овог процеса је да се представи богатство и различитост децијих идеја, да се подстакне деца да развијају самопоуздање, да се пружи могућност за креативност, и да се развије сарадња са породицом кроз дијалог и заједничко учешће.

Сврха праћења развоја програма је да се континуирано гради квалитет програма предшколског васпитања и образовања. Овај процес укључује критички преглед реалног програма и његову усклађеност са концепцијом Основа програма и принципима датим у Основама. Циљ је да васпитач развије рефлексивни приступ пракси самостално и у сарадњи са колегама.

Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз децији портфолио. Кроз портфолио се документује: напредовање детета којим се истиче шта су јаке стране детета; деција перспектива ситуација, активности и догађаја; начини пружања подршке детету, нарочито када су у питању деца из осетљивих група. За документовање кроз индивидуални портфолио могу се користити: различите скале и друге технике посматрања

и праћења, групне и индивидуалне приче за учење; продукти и искази детета настали у консултовању са децом; продукти детета настали у игри и у оквиру теме/пројекта; фотографије, видео и аудио записи, настали у различитим ситуацијама који су детету посебно важни. Развијање програма кроз теме/пројекте се документује кроз тематски/пројектни портфолио. Тематски/пројектни портфолио садржи план развијања теме/пројекта (детаљније у оквиру стратегије планирања) и причу о теми/пројекту. Током развијања теме/пројекта, васпитач:

-израђује са децом почетне и процесне паное. Почетни панои приказују полазне идеје и активности деце у теми/пројекту и могу да садрже цртеже, скице, исказе деце, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности везаних за тему/пројекат. Процесни панои приказују различите активности, ситуације и места на којима су деца учила, у развијању теме/пројекта, цртеже деце, фотографије, мапе, шеме, забелешке, питања, коментаре, као и запажања и учешће родитеља и других учесника из дечјег вртића и локалне заједнице.

-документује фотографијама (или забелешкама) промене у физичкој средини током развијања теме/пројекта, поједине активности деце у оквиру теме/пројекта, ситуације у којима се деца посвећено нечим баве, ситуације заједничког учешћа, места

у заједници на којима су деца учила, дечје продукте. Могући су и други начини документовања процеса развијања теме/пројекта, као што је заједничко прављење сликовница, видео клипова, брошура, постера, инсталација у простору.

Користећи прикупљену документацију током процеса развијања теме/пројекта, васпитач прави причу са пратећим фотографијама којом документује реализовану тему/пројекат.

Учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма

Васпитач у сарадњи са различитим учесницима у програму документује ситуације које они виде као важне, чиме обезбеђује вишеперспективност у развијању програма, боље разумевање и ослањање на идеје и интересовања деце и других и уважавање деце, показивањем да њихове идеје и допринос сматра вредним и важним. Документација је доступна и чини основ за дијалог.

Вредновање квалитета реалног програма

Стручни сарадници и васпитачи заједно преиспитују квалитет програма кроз вредновање реалног програма у његовим носећим димензијама: средина за учење; квалитет односа; заједничко учешће; подршка диспозицијама за учење; инклузија, различитости и демократске вредности; сарадња са породицом и локалном заједницом. Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника већ су подаци добијени на овај начин основ за заједничко промишљање и промене праксе.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Предшколски програм, као и његове измене и допуне, доносе се на начин и по поступку утврђеним законским прописима и општим актима.